

10.11.2009

## **Hyviä käytäntöjä kunnille sikainfluenssarokotusten toteuttamiseen ja tiedottamiseen sekä potilaiden hoitoon**

Rokotusten järjestäminen on sujunut suurimmassa osassa kuntia hyvin. Sosiaali- ja terveysministeriö, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja Suomen Kuntaliitto ovat kartoittaneet kuntien rokotusjärjestelyjä. Tähän viestiin on koottu onnistuneita ratkaisuja kuntien käytettäväksi. Nämä käytännöt perustuvat kuntien ensimmäisiin kokemuksiin rokotusten järjestämisestä erityistilanteessa.

Asukkaat rokotetaan kunnissa epidemiatilanteen takia viivyttämättä THL:n ohjeita noudattaen. Kunnilla on rokotusjärjestelyissä erityishaaste: tieto rokotteiden saamisesta tulee kuntaan lyhyellä varoitusaajalla. THL tiedottaa asiasta niin varhain kuin rokotteiden saatavuuden kannalta on mahdollista. THL:n oma aikataulu taas riippuu tiedon saannista rokotteiden tuottajalta.

Pienissä kunnissa ja kaupungeissa väestöä voidaan ohjeistaa ja ohjata helpommin. Rokotusten järjestämiseen ei tarvita erillisjärjestelyjä, jotka ovat tarpeen, kun on ohjattava suurta asiakasmäärää.

Viestintä on tärkeä osa tilanteen hallintaa. Puuttuva tieto aiheuttaa huhuja. Oikea ja oikea-aikaisesti jaettu tieto rauhoittaa.

### **Suurissa kaupungeissa kokemusten mukaan:**

- Rokotusten hajauttaminen useampaan toimipisteeseen helpottaa toiminnan hallintaa ja väestön ohjausta. Terveysasemien lisäksi voidaan käyttää esimerkiksi kouluja ja urheiluhalleja.
- Päiväkohtaista rokotettavien määrää voi säädellä jakamalla rokotettavien joukkoa nimen, asuinalueen, iän jne. perusteella eri päiville. Porrastaminen on ruuhkautumisen vähentämiseksi useimmiten välttämätöntä. Tämä on tärkeää, kun koko väestö aletaan rokottaa.
- Iltaisin ja viikonloppuisin erikseen järjestetyt rokotustapahtumat ovat toimineet tehokkaasti.
- Rokotusta varten saapuvien erillisestä ilmoittautumisesta on useassa rokotusyksikössä luovuttu. Odotustiloissa olevat ilmoitukset ja työntekijät ohjaavat ihmisiä tulemaan oikeaan aikaan ja viime kädessä rokottaja tarkistaa rokotusedellytykset.
- Kausi-influenssarokote kannattaa antaa molempiin rokotteisiin oikeutetulle samalla kerralla.
- Työparityöskentely rokotuksessa on todettu toimivaksi. Sairaanhoidtaja/terveydenhoitaja rokottaa ja avustajana toimiva kirjaaja/ruiskujen täyttäjä voi olla myös muista hoitoalan tehtävistä siirretty ja tehtävään perehdytetty henkilö. Mm. hammashoitajia, fysioterapeutteja ja opiskelijoita on käytetty tehtävään. Tavallinen työparin rokotustahti on noin 20 rokotettavaa tunnissa.

- Tilanteissa, joissa työparityöskentelyyn ei ole ollut mahdollisuutta, rokottamista on jouduttanut merkittävästi väliaikainen paperille kirjaaminen (hetu, rokotteen eränumero, rokotuspaikka) ja myöhemmin potilasrekisteriin suoritettu kirjaus. Rokotukseen tulijat ovat sitä rauhallisempia, mitä paremmin heidät otetaan odotustiloissa vastaan. Vapaaehtoistyöntekijöitä tai palkattuja työntekijöitä, myös vartijoita, on käytetty ohjaajina rokotuspisteisiin. Oleellista on, että järjestys on selkeä ja jokainen kokee saavansa palvelun omalla vuorollaan.
- Rokotuspisteiden ulkopuolelle syntyneitä jonoja voi ohjata esim. rokotuspisteiden värikoodeilla eri tahoille ja karsia jonosta muuhun rokotusryhmään kuuluvat. Kaikkien rokotettavien jonotusjärjestelyt on pystyttävä hoitamaan sisätiloissa. Sisätiloissa jonottavien määrää voidaan vähentää antamalla rokotettaville jonotusnumerot ja kertomalla ennakoitu jonotusaika.
- Jos rokotteet loppuvat kesken päivän, voidaan jonossa oleville antaa numeroituja jonotuslappuja, joilla he pääsevät seuraavana rokotuspäivänä suoraan jonon ensimmäisiksi.
- Terveystieteiden kiireettömistä tehtävistä voidaan siirtää henkilöstöä rokotustehtäviin, jotta väestö saadaan rokotettua ja siten suojattua ajoissa.
- Työterveyshuoltoyksiköiden mahdollisuuksia rokottamiseen voi hyödyntää ja rokotteita voi toimittaa yksiköiden käyttöön. Työterveysyksiköiden on ilmoitettava tarpeensa ja toimitettava terveyskeskukselle rokottamiensa työntekijöiden rokotustiedot. Työterveyshuollon rokotuskäytäntöjen tulee olla linjassa terveyskeskusten rokotusten kanssa.

## Hoidontarpeen arvioinnista pandemiatilanteessa

Pandemiatilanteessa on erityisen tärkeää, että koko henkilöstön osaamista käytetään tehokkaasti palvelujen järjestämiseen. Terveystieteiden toimintayksikössä, jossa hoidontarpeen arvioi joku muu terveydenhuollon ammattihenkilö kuin lääkäri, on oltava organisaation vastaavan lääkärin antama kirjallinen ohjeistus hoidontarpeen arvioinnista, potilasohjauksesta, potilaan ohjaamisesta lääkärin vastaanotolle ja potilasasiakirjoihin merkittävistä tiedoista.

Hoidontarpeen arviointi voidaan tehdä myös puhelimesta. Potilasturvallisuuden kannalta on tärkeää varmistaa perehdytyksellä ja tarvittaessa toimipaikkakoulutuksella, että terveydenhuollon ammattihenkilöiden toiminta on kirjallisen ohjeistuksen mukaista.

## Influenssan lääkehoidosta

Lääkehoidon järjestämisessä kuntia pyydetään ottamaan huomioon THL:n ohjeistus: viruslääkehoito (oseltamiviiri eli Tamiflu) aloitetaan sairastuneille henkilöille, joilla (1) epäillään kliinisen kuvan perusteella vakavaa tautia, jotka (2) ovat raskaana tai (3) sairastavat perussairautta, joka lisää komplikaation riskiä. Komplikaatoriskiä kasvattavat muun muassa krooniset sydänsairaudet ja aineenvaihduntasairaudet. **Lisäksi hoitava lääkäri voi harkintansa mukaan määrätä viruslääkityksen myös edellä mainittuihin ryhmiin kuulumattomalle influenssapotilaalle.** Ks. tarkemmin [http://www.thl.fi/fi\\_FI/web/fi/tiedote?id=21546](http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tiedote?id=21546) .

## Aasukkaille tiedottaminen

Kuntien tiedottamisen haasteena on erityisesti, että rokotteiden saatavuutta on vaikea ennakoida. Myös epidemian nopea laajentuminen ja rokottamisen kiireellisyys edellyttävät nopeaa tiedottamista ja varautumista ennakoimattomiin tilanteisiin.

Kaikki eivät hae tietoa samoista kanavista. Siksi **rokotuksista tiedottamisessa käytetään useita eri kanavia**, esimerkiksi kunnan omia verkkosivuja, paikallislehtiä ja -radioita sekä ilmoitustauluja, jotta kunnan asukkaat saisivat tarvitsemansa tiedon mahdollisimman nopeasti. Myös henkilökunnan informoiminen on tärkeää. Kaksikielisissä kunnissa jaetaan tietoa sekä suomeksi että ruotsiksi.

### Kunnan verkkosivut

- Selkeät, päivitettyt toimintaohjeet verkkosivuilla vähentävät puhelinsoittoja.
- Verkkosivuilla kerrotaan rokotuspaikat, rokotusajat, kulloinkin rokotettavat kohderyhmät. Muutokset päivitetään sivuille välittömästi.
- Verkkosivuilla kerrotaan myös, missä toimivat influenssan hoitovastaanotot ja milloin ne ovat auki.
- Verkkosivuilla on linkkejä sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ([www.thl.fi](http://www.thl.fi)), sosiaali- ja terveysministeriön ([www.stm.fi](http://www.stm.fi)) ja Suomen Kuntaliiton verkkopalveluun ([www.kunnat.net](http://www.kunnat.net))

### Puhelinpalvelu

- Keskitetty puhelinpalvelu ja riittävä määrä puhelinpäivystäjiä sujuvoittaa toimintaa.
- Puhelinnumero on helposti saatavilla kunnan verkkosivuilla, paikallislehdissä ja julisteissa.

### Paikallinen media

- Paikallinen media otetaan mukaan influenssarokotuksista ja -hoidosta tiedottamiseen.
- Paikallislehtiin ja radioon voi laittaa ilmoituksia ja tiedotuksia.
- Kunnan kannatta tehdä tiivistä yhteistyötä paikallisten toimittajien kanssa, jotta aihetta käsiteltäisiin myös toimituksellisesti.

### Tukimateriaalia viestintään

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on tuottanut tukimateriaalia (yleisesitteitä ja julisteita) kuntien viestintään.
- Tukimateriaalia lähetetään tällä ja ensi viikolla kaikkiin kuntiin (ja myös apteekkeihin). Tukimateriaalin voi tulostaa myös Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen verkkosivuilla olevasta [materiaalipankista](#)
- Yleisesitteitä ja julisteita, joihin kunta voi itse merkitä rokotusajan, ja -paikan sekä rokotusten kohderyhmän, kannattaa jakaa keskeisiin paikkoihin, kuten terveysasemille, kirjastoihin, kauppoihin ja kouluihin. THL on jakanut julisteita jo lokakuussa kuntien rokotusyhdyshenkilöille.
- Tiedon lähteille ohjataan myös suurimpien kaupunkien ulkojulisteilla ja sosiaalisen verkkomedian mainoksilla.
- Kuntaliitto on julkaissut kuntien kriisiviestintäoppaan, joka löytyy pdf-muotoisena maksuttomana Kuntaliiton kirjakaupasta sekä [suomeksi](#) että [ruotsiksi](#).

**Lisätietoja**

Osastopäällikkö Aino-Inkeri Hansson, STM, puh. 09 160 73760

Osastopäällikkö Päivi Sillanaukee, STM, puh. 09 160 73313

Viestintäjohtaja Eeva Larjomaa, STM, puh. 09 160 74182

Ylijohtaja Juhani Eskola, THL, puh. 020 610 6006

Viestintäpäällikkö Matti Lumijärvi, THL, puh. 020 610 7692

Johtaja Jussi Merikallio, Kuntaliitto, puh. 09 771 2602

Viestintäjohtaja Jari Seppälä, Kuntaliitto, puh. 09 771 2010



